

PHD ÉRTEKEZÉS TÉZISEI

DR. VARGA NORBERT

A MAGYAR ÁLLAMPOLGÁRSÁGI JOG A 19. SZÁZADBAN

(AZ ELSŐ ÁLLAMPOLGÁRSÁGI TÖRVÉNY [1879:L. TC.] ELŐZMÉNYEI, DOGMATIKAI ALAPJA ÉS
GYAKORLATA 1880-1890)

Miskolc

2009

MISKOLCI EGYETEM
ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR
DEÁK FERENC ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI
DOKTORI ISKOLA

Dr. Varga Norbert

A magyar állampolgársági jog a 19. században.

(Az első állampolgársági törvény [1879:L. tc.] előzményei, dogmatikai alapja és gyakorlata 1880-1890)

(PhD értekezés tézisei)

Tudományos témavezetők:

Prof. Dr. Homoki-Nagy Mária
Prof. Dr. Stipta István

Miskolc

2009

I. Az értekezés célja, a kutatási feladat rövid összefoglalása

Az állampolgársági jog első törvényi szabályozása a 19. században jelent meg Magyarországon. Értekezésem célja, hogy bemutassa az 1879:L. tc. történeti előzményeit, külön figyelmet fordítva azokra a törvénytervezetekre és javaslatokra, amelyek szerepet játszottak a törvény megalkotásánál. A kutatás és feldolgozás során figyelembe vettem a rendi időszak honpolgárságával kapcsolatos azon jogintézményeket (az ünnepélyes és a hallgatólagos honfiúsítást), amelyek tovább éltek, és hatással voltak az állampolgárság megszerzésére egészen 1879-ig, sőt bizonyos elemeik átkerültek a polgári korszak honosítási rendszerébe.

A korabeli állampolgársági jogot sem lehet alapvető dogmatikai kérdések elemzése nélkül bemutatni. Ezért foglalkoznom kellett az állampolgárság fogalmával, jogági karakterével, alapvető rendszerével, figyelmet fordítva az állampolgársági jog hatályára, az állampolgársági jogviszony tartalmára és nem utolsósorban a kettős állampolgárság teoretikus vizsgálatára. Az állampolgárság dogmatikai közelítése számos olyan kérdést tisztázhat, amelyek a dualizmus időszakának politikai-közjogi vitáinak tárgyai voltak.

Az alkotmánytörténeti kutatások során gyakran alaptalanul nélkülözött gyakorlat bizonyítékkal szolgálhat néhány elméleti tétel igazolására. Disszertációmban nem csak a törvény megalkotásának történetét és a vonatkozó szekunder irodalmat kívánom bemutatni, hanem jogesetekkel szeretném szemléltetni a 19. század második felének ténylegesen érvényesülő állampolgársági rendszerét. A gyakorlat és az elmélet együttes vizsgálata adhat csak átfogó képet a törvény megvalósulásáról, végrehajtásának gyakorlati folyamatáról.

Disszertációm célja, hogy bemutassa a 19. századi magyar állampolgársági jog kialakulását, feltárja a reformtörekvések elméleti, közjogi és politikai hátterét és a végrehajtás során felmerülő problémákat, amelyek rávilágítanak a dualizmus közjogának egy igen jelentős, dogmatikai vitákkal tarkított jogterületére.

A kutatási hipotézis felállításakor kérdésként merül fel, hogy melyek voltak az első állampolgársági törvény előzményei, amelyek hatással voltak rendelkezéseinek megfogalmazására? Hogyan és mikor jelent meg az állampolgárság fogalma a magyar közjogban? Mikor változott meg az állampolgárság jogági elhelyezkedése? Melyek voltak a legmeghatározóbb alapelvek az állampolgársági jogban? Hogyan változott meg az állampolgársági jog személyi, területi és időbeli hatálya? A kettős állampolgárság kérdése felvetette az osztrák-magyar, a horvát és a királyi család állampolgárságának közjogi dilemmáit.

Az értekezés az 1879:L. tc. előzményeinek, dogmatikájának és gyakorlatának bemutatásán keresztül dolgozza fel a dualizmus időszakának – egy politikailag is jelentős – közjogi reformját.

II. Az alkalmazott kutatási módszerek

A magyar állampolgársági jog 19. századi fejlődés-történetét az elmélet a gyakorlat és együttes vizsgálatával kívánom bemutatni. A jogesetek exegézisével a közjogtudomány egy igen elhanyagolt területének, az állampolgársági jognak gyakorlati megvalósulása során felmerülő kérdések megválaszolására helyezem a hangsúlyt.

A Magyar Országos Levéltár belügyminiszteri szekciójában jelentős mennyiségű állampolgársági irat maradt fenn, amelynek részletes feldolgozására még senki sem vállalkozott. Ennek következtében meg kellett határozni a doktori értekezésben elemzésre kerülő források időbeli (egyben természetesen fizikai) terjedelmét. A címben feltüntetett tíz év (1880-1890) vizsgálata elegendőnek bizonyult, hogy bemutassam az állampolgársági jog rendszerét, és lehetőséget kínált arra, hogy a későbbi változásokat (a távollét intézménye, az állampolgársági státus megszerzése és elvesztése) is figyelemmel tudjam kísérni. A disszertációban érintett törvények (1871:XVIII., 1879:L., 1886:IV. és 1886:XXI. tc.) megalkotásával kapcsolatos források többsége megtalálható a levéltárban, kivéve a megsemmisült igazságügyminiszteri anyagokat, vagy a leselejtezés következtében eltűnt belügyi iratokat.

Az általános belügyminiszteri anyagok között található meg az állampolgársági és az illetőségi esetek. A törvényhatóságok első számú tisztviselőjének (az alispánnak, a polgármesternek) volt a feladata a kérelmek és azok mellékleteinek felterjesztése, amelyek az elintézés után visszakerültek a megyékhez vagy a törvényhatósági jogú városokhoz. Ebből következik, hogy a belügyi dossziék a kérelmek, az ügyintézés során hozott miniszteri döntéseket és hivatali iratokat tartalmazzák.

Az ügyek részletes vizsgálata és elemzése rávilágított számos dogmatikai kérdésre. Ilyen az állampolgárság fogalmának használata, a területi, az időbeli és a személy hatály kérdése, a kettős állampolgárság megjelenése és kiküszöbölése, a *ius sanguinis* elvének primer érvényesülése a *ius soli* elvének szubszidiárius jelleggel történő alkalmazása mellett. Az állampolgársági jogviszony tartalmának, különösen a politikai jogok gyakorlásának problémája is felmerült.

Nem lehetett figyelmen kívül hagyni az országgyűlési iratanyag részletes elemzését sem, különös tekintettel az ünnepélyes honfiúsításokra, az első állampolgársági törvény és az azzal összefüggő jogszabályok vitájának ismertetésére, amelyek további új, eddig nem publikált kutatási eredményre vezettek. A törvényjavaslatok országgyűlési vitáját az értekezésben vizsgált jogintézményekhez kapcsolva követtem. Az országgyűlés mindkét házának naplói

mellett az irományok tanulmányozása és feldolgozása is elengedhetetlennek bizonyult. Az Országgyűlési Könyvtárban található iratgyűjteményben olvasható az az 1848. évi törvényjavaslat, amelyben a korabeli kézzel bejegyzett javítások is megtalálhatóak. Az országgyűlési nyomtatványok közül nem csak a disszertáció címében körülhatárolt időintervallum forrásait, hanem a dolgozat témájával kapcsolatot egyéb, közjogi tartalmú iratokat is fel kellett tárni.

A korabeli napilapokban (pl. Pesti Hírlap, Pester Lloyd, Pesti Napló, A Hon, Egyetértés, Magyar Néplap) megtalálható cikkek leginkább az országgyűlési tudósítások rövid ismertetésére szorítkoztak, eltekintve néhány kisebb terjedelmű közleménytől. Az 1844. évi törvénytervezet nem található meg az országgyűlési anyagok között, ezt Szalay László ismertette a Pesti Hírlap hasábjain. A távollét kapcsán, Kossuth Lajos állampolgárságának elvesztése miatt jelentek meg hosszabb tartalmú, politikai színezettől sem mentes cikkek.

Nem lehet megfelelkezni a disszertáció témája szempontjából jelentősebb törvények, határozatok, rendeletek és a Közigazgatási Bírósági döntések ismertetéséről sem. A dualizmus korának egyik legjelentősebb különbíróóságának elvi határozatai irányadó jelleggel bírtak és döntvényeinek tartalmát a gyakorlat is figyelembe vette.

A primer források elemzése mellett fontos volt az eddigi kutatások eredményeinek tanulmányozása és felhasználása. A munkát megnehezítette, hogy választott témakör kevésbé kutatott. A 19. század alkotmánytörténetével foglalkozó szakemberek és történész kutatók (pl. Polner Ödön, Concha Győző, Kmety Károly, Ferdinándy Gejza, Ferenczy Ferenc, Bajáki Veronika, Balogh Artur, Besnyő Károly, Csizmadia Andor, Királyfi Árpád, Szamel Lajos) tanulmányaikban és tankönyveiben leginkább csak a törvény rendelkezéseinek bemutatására hagyatkoztak, és kevesen vállalkoztak dogmatikai elemzésre, a gyakorlati érvényesülés nyomon követésére. A jelen doktori értekezésben elsődlegesen a MOL-ban megtalálható belügyminiszteri eseteket ismertetem, amelynek következtében új megvilágításba kerülhet a magyar állampolgársági jog 19. századi normarendszere.

A jogtörténészek közül Kisteleki Károly foglalkozott az állampolgársági jog történetével. A jogtörténetet kutatók (pl. Kajtár István, Mezey Barna, Rácz Lajos, Stipta István, Homoki-Nagy Mária, Ruszoly József, Révész T. Mihály, Heka László) többsége leginkább az értekezés korszakának alkotmány- és jogtörténeti intézményeinek bemutatásával foglalkoztak. Nem lehet azonban megfelelkezni a hatályos jogot művelő alkotmányjogászok (pl. Fűrész Klára, Kiss Barnabás, Tóth Judit, Ádám Antal, Hajas Barnabás, Petrétei József, Schanda Balázs, Sári János) tanulmányairól és monográfiáiról sem, hiszen az értekezés bizonyos fejezetei (pl. az állampolgárság fogalma, az állampolgársági jogviszony, az állampolgárság alapelvei) hasznosították a szerzők történeti elemzéseit.

A disszertáció nemzetközi összehasonlító jellegét egyrészt a külföldi szakirodalom elemzése jelenti. Külön figyelmet fordítottam az angol, az amerikai, a német és az osztrák kutatók (pl. Ludwig Adamovich, Edmund Bernatzik, Wilhelm Brauneder, Rogers Brubaker, Andreas Fahrmeir, Georg Jellinek, Emanuel Milner) alkotmánytörténeti szempontból relevánsnak ítélt kutatási eredményeinek bemutatására. A magyar alkotmánytörténészek (pl. Szabó István, Ruszoly József, Stipta István, Rácz Lajos, Révész T. Mihály, Máthé Gábor, Mezey Barna, Nagyné Szegvári Katalin) közül többen is foglalkoztak a vizsgált időszakokkal. Másrészt elengedhetetlennek tartottam, hogy ismertessem az Osztrák-Magyar Monarchia által kötött nemzetközi egyezményeket és az azzal kapcsolatos szakirodalmat (pl. Prentiss Webster).

Fontosnak tartottam, hogy jogesetek elemzésén keresztül közelítsem és válaszoljam meg az egyes dogmatikai kérdéseket, tovább lépve a történeti szakirodalom leíró, gyakran szemantikus gyakorlatán.

III.

A tudományos eredmények összefoglalása

A magyar polgári átalakulás is megteremtette azokat a feltételeket, amelyeket követően felmerülhetett az állampolgárság törvényi szintű szabályozásának igénye. Az állampolgársági jog kodifikációját elősegítette a szuverenitás-gondolat és a jogegyenlőség elvének megjelenése. A rendi időszak maradványaitól szabadulni akaró polgári államszervezet kiépítése elkerülhetetlenné tette az állami szuverenitás egyik eleme, az állampolgári státus megreformálásának törvényi szabályozását.

A 19. század első felében a honpolgárságot csak ünnepélyes vagy hallgatólagos módok valamelyikével lehetett megszerezni. A dolgozatban bemutatom a rendi időszak honosítási szabályait, és az 1839/40. évi országgyűlésen felmerült ünnepélyes honosítási ügyeket is. Hajnóczy József alkotmányjogász már foglalkozott a honpolgárság kérdésével, hiszen az állampolgárság jog közjogilag egységes szabályozása – különösen a helyi jogszabályokra épülő hallgatólagos honfűsítés miatt – komoly társadalmi-közjogi szükséglet volt.

Az 1844. évi tervezet elfogadása előrelépést jelentett volna a korábbi, leginkább szokásjogi elemeket magába foglaló honosítási rendszerrel szemben. A tervezet jelentőségét mutatja, hogy a következő honpolgársági tervezet is alapul vette. A polgári átalakulás forradalmi gyorsaságának következtében nem maradt idő az 1848. évi törvényjavaslat elfogadására, amelyben pontosan meghatározták, hogy ki minősült volna magyar honpolgárnak, milyen feltételek mellett szerezhette és veszíthette volna el valaki az állampolgárságát.

A neoabszolutizmus időszakában az osztrák jog érvényesült a magyar közjogban is. Az Osztrák Polgári Törvénykönyv szabályozta az állampolgárság megszerzését és elvesztését. Az osztrák közigazgatási szabályoknak köszönhetően a községi illetőség bevezetésének a gondolta nem volt minden előzmény nélküli Magyarországon.

A magyar állampolgárságot 1848 és 1867 között csak egyszerű honosítással lehetett megszerezni. Ebben a történelmi periódusban merült fel a birodalmi állampolgárság gondolta. A jogfolytonosság helyreállítását követően az állampolgársági jogban is a magyar alkotmányos közjogi szabályok érvényesültek. Az 1867:XII. tc. szerint az állampolgárság nem minősült közös ügynek, hanem a magyar állam autonóm jogkörébe tartozott.

A Horvát Boldizsár által beterjesztett törvényjavaslat alapvetően az 1844. és az 1848. évi tervezet rendelkezéseit vette alapul. Ennek törvényhozási tárgyalására nem került sor, hiszen még számos, az állam újjáépítése szempontjából fontosabb kérdés (az igazságszolgáltatás, a közigazgatás) várt törvényhozási szabályozásra.

A polgári átalakulásnak nagy szerepe volt abban, hogy a jogegyenlőség elvének kiterjesztése mellett a honfiúság, a honpolgárság fogalma és tartalma megváltozott. Az állampolgárság kifejezte az állam és polgára között létrejött közjogi jogviszonyt. A rendi közjogban ezzel a fogalommal nem találkozhatunk. E folyamat eredményeként az állampolgársági jog hazánkban is a közjog része lett, annak ellenére, hogy bizonyos magánjogi elemek továbbra is szerepet játszottak az állampolgárság megszerzésénél és elvesztésénél. Magyarországon az állampolgársági jog rendszerében két alapvető elv érvényesült. Elsődlegesen a *ius sanguinis* elve volt a meghatározó, amelyet az állampolgársági anyagokban feltüntetett jogcímek is alátámasztottak. A törvény a korábbi gyakorlatot alapul véve csak szubszidiárius jelleggel hagyta érvényesülni a *ius soli* elvét.

Alapvető dogmatikai kérdésként merül fel a hatály kérdése az állampolgársági jogban. Az állampolgársági jogviszony hatályát el kell különíteni az állampolgársági törvény hatályától. A korabeli normák személyi és az időbeli hatályának vizsgálata mellett a területi hatály értelmezése jelentette a nagyobb problémát. A személyi hatály esetében pontosan tisztázni kell, hogy ki minősült magyar állampolgárnak, kire terjedt ki az állam hatalma. Az állampolgársági ügyekben kiállított okiratokban pontosan feltüntették azok nevét, akikre a belügyminiszter döntése vonatkozott. Az első állampolgársági törvény meghatározta a hatályba lépés időpontját is. Tartalmazott azonban olyan rendelkezéseket (pl. a távollét intézménye), amelyek csak meghatározott idő elteltével léptek hatályba, vagy kerültek hatályon kívül. A magyar állam területének meghatározása esetében a „magyar korona országait” kellett figyelembe venni. Bosznia-Hercegovina státusának megítélése (amely közvetve érintette az állampolgárság kérdését) nemzetközi jogi értelemben sem volt egyértelmű.

Az állampolgársági jogviszony tartalmának vizsgálata – különösen a politikai jogok gyakorlásának (pl. választójog, virilis jog) szempontjából – szintén fontos feladat volt. A képviselők a dualista államberendezkedésnek megfelelően alakították ki véleményüket a kettős állampolgársággal kapcsolatban. Általános elvként fogadták el, hogy minden eszközzel meg kell akadályozni a kettős honpolgárság kialakulását, amelyet többek között az elbocsátás intézménye segített elő. Az Osztrák-Magyar Monarchiának nem volt közös állampolgársága. A törvényjavaslat eredeti szövegének interpretációja elősegítette volna Ausztria és Magyarország közötti reálunióknak egy szorosabb szövetséggé történő átalakítását a közös állampolgárság megteremtésével, amely az állami szuverenitás további szűkítésével járt volna együtt. Horvát állampolgárság sem létezett, hiszen az állampolgárság „egy és ugyanaz” volt a magyar korona országaiban. A tartományi illetőség szabályozásával oldották meg ideiglenesen a problémát Bosznia-Hercegovinában.

Külön kérdésként merült fel a magyar királyi család állampolgársága. Az első állampolgársági törvényünk nem tett említést a királyi ház tagjainak magyar állampolgárságáról, amelyet a *Pragmatica Sanctio* és egyéb jogszabályok (pl. 1885:VII. tc.) rendelkezéseiből lehetett levezetni és dogmatikailag igazolni.

Az állampolgársági jog szoros összefüggésben állt a községek rendezésével (1871:XVIII. tc., 1886:XXII. tc.), hiszen a honpolgárság megszerzésének előfeltétele volt az illetőség megszerzése vagy kilátásba helyezése. Külön figyelmet érdemel a horvát illetőség kérdése, amely az 1868:XXX. tc. alapján autonóm ügynek minősült, így ugyanazt az állampolgárságot két eltérő tartalommal felruházott jogintézmény alapján lehetett megszerezni. A belügyi iratokból megállapítható, hogy a magyar állampolgárság bizonyításakor a legnagyobb problémát a községi illetőség tisztázása jelentette.

Az első állampolgársági törvény szerint a honpolgárságot elsősorban leszármazással lehetett megszerezni. A törvény az idegenek honosításának három változatát ismerte. Az egyszerű és az ünnepélyes honosítást a jogszabály nevesítette. A gyakorlat elemzése alapján kimutatható, hogy létezett egy hallgatóságos honosítási eljárás is, amely az állampolgárság fenntartását jelentette a törvényben rögzített határidőn belül.

Az egyszerű honosítás hazai szabályai megfeleltek a polgári állam követelményeinek. Az ünnepélyes vagy királyi oklevéllel történő honosítás esetében nem nehéz felfedezni a rendi időszakból már ismert, és részben átmentett ünnepélyes honfiúsítás intézményét. A honosítás utóbbi esete felvetett több lényeges közjogi kérdést, amelyek érintették a király felségjogát és a törvényhozás évszázadokon át gyakorolt jogkörét. Az állampolgárság megszerzése nem járt együtt nemesítéssel és a törvényhozásbeli részvételt biztosító jog automatikus megszerzésével.

A dualizmus nemzetiségi politikájának köszönhetően heves vita bontakozott ki a horvát bán jogkörével kapcsolatban. A horvát-magyar kiegyezés (1868:XXX. tc.) kapcsán az állampolgársági jog alkalmazása autonóm jogkörbe tartozott, amely a gyakorlatban azt jelentette, hogy a bán a magyar belügyminiszterrel azonos jogkörrel ruházták fel, amely nem bontotta meg az állampolgárság egységét, hiszen csak a végrehajtást bízták a horvát bánra.

A tömeges visszatelepülés miatt törvényi szinten szabályozzák azoknak a családoknak a visszahonosítását, akik generációkkal korábban emigráltak.

A magyar állampolgárságot meg lehetett szerezni a fentebb említett eseteken kívül törvényesítéssel, hiszen a törvénytelen gyermekek az anya jogállását követték. A *legitimatio* történhetett a szülők utólagos házasságkötésével (*per subsequens matrimonium*), vagy királyi „kegyelem” (*per rescriptum principis*) révén. A magánjog köréből meg kell még említeni a

házasságot, hiszen abban az esetben, ha egy idegen állampolgárságú nő magyar férfihoz ment feleségül, automatikusan megszerezte a magyar állampolgárságot.

Az 1879:L. tc. taxatívén határozta meg az állampolgárság elvesztésének az eseteit. Az állampolgársági jogviszony közjogi értelemben nem volt felbonthatatlan, amelynek következtében az azzal összefüggő jogok is megszűntek. Az állampolgársági ügyek között legtöbb esetben elbocsátásról volt szó, amelyhez mind az egyéni, mind az állami akaratnak találkozni kellett. A gyakorlat alapján elmondható, hogy a védkötelezettség teljesítésének a megítélése jelentette a legnagyobb problémát. A megfelelő alaki szabályok betartása mellett lehetett kezdeményezni az elbocsátási engedély megadását a belügyminiszternél. Hatósági határozattal vesztette el magyar állampolgárságát az a személy, aki a felhívást követően sem tért vissza a magyar állam területére.

Az állampolgárság elvesztési esetei közül a távollét intézménye váltotta ki a legnagyobb közjogi vitát, hiszen ez politikai célokat is szolgált, amelyet jól tükröz Kossuth Lajos magyar állampolgárságától való megfosztása. A magyar állampolgárság huzamos távolléttel történő automatikus elvesztése egyértelműen az emigráns politikusok ellen irányult. A minisztertanácsi anyagok között megtalálható jegyzőkönyv alapján megállapítható, hogy a távollét – különösen Kossuth Lajos állampolgárságának megítélése – olyan jelentős politikai krízishelyzetet eredményezett, amelyen az sem változtatott, hogy Tisza Kálmán indítványozta az állampolgársági törvény módosítását és javasolta, hogy a díszpolgárság megszerzése a magyar állampolgárság fenntartásának minősüljön. A politikai vita jelentőségét mutatja, hogy a parlamenti stabilitását veszített Tisza Kálmán lemondásra kényszerült.

A törvényesítés és a házasság révén nem csak megszerezni lehetett a magyar állampolgárságot, hanem elveszíteni is. Meg kell említeni az örökbefogadást, amely nem szerepelt a törvényben rögzített szerzési és elvesztési esetek között, de megkönnyítette az állampolgársági eljárást, hiszen ebben az esetben az örökbefogadottnak kedvezményeket biztosítottak. A nemzetközi egyezmények az állampolgársági jog fontos forrásai voltak. Az Osztrák-Magyar Monarchia az USA-val, Svájjal és Szerbiával kötött megállapodásokat a vizsgált időszakban, amelyek jelentőségét a gyakorlat igazolta. Az állampolgársági törvény szabályai alól csak azon államok tekintetében lehetett kivételt tenni, amelyekkel a Monarchia nemzetközi szerződést kötött. A viszonyosság alapján pontosan meghatározták a kedvezmények körét, amelyek alapvetően az állampolgársági jogviszony tartalmát jelentő jogokra és kötelezettségekre vonatkoztak. A nemzetközi szerződések jelentősége abban mutatkozott meg, hogy állampolgársági jogviszonyból eredő vitás kérdéseket gyorsabban és konfliktusmentesen tudták rendezni.

A törvény hibái ellenére egyedülálló volt a magyar állampolgársági jogban, hiszen többek között rendszerbe foglalta a megszerzés és az elvesztés feltételeit. A törvény részletesen tartalmazza, hogyan lehetett kialakítani és megszüntetni az állampolgársági jogviszonyt alaki és anyagi értelemben. A jogszabály célja az volt, hogy a honossági rendszert világossá és áttekinthetővé tegye.

Az állampolgársági törvényt időtálló jogalkotási terméknek tekinthetjük, hiszen – kisebb kiegészítésekkel – egészen 1948-ig hatályban maradt. A kiegészítő normák közül az első a tömegesen visszatelepülők honosításáról szóló 1886. évi IV. törvénycikk volt, amelyet az 1922. évi XVII. törvénycikk követett a trianoni békeszerződés következtében előállt sajátos állampolgársági jogviszony rendezéséről. Lényeges módosítást tartalmazott még az 1939. évi XIII. törvény az állampolgárság automatikus elvesztésével kapcsolatban.

A kutatások részeredményeit szakmai közleményekben és tudományos konferenciákon szeretném ismertetni. Tervezem az egész 19. századi magyar állampolgársági jog monografikus feldolgozását.

Az értekezés felhasználási lehetőségét mutatja, hogy az állampolgársági jog, különös tekintettel a kettős állampolgárság kérdésére ma is aktualitással bír. A disszertáció nem csak a jogtörténészek és történészek számára nyújt általános képet a vizsgált időszak állampolgársági jogrendszeréről, hanem a státuszjogok iránt érdeklődő és a hatályos joggal foglalkozó kutatók számára is tanulsággal szolgálhat.

A kutatási eredményeket hasznosítani tudom az egyetemi oktatás keretében, különösen az e témakörben meghirdetendő fakultatív tantárgyak révén.

IV.

Az értekezés témaköréhez kapcsolódó publikációk jegyzéke

1. *A magyar állampolgársági jog történetére vonatkozó irodalom áttekintése.* Miskolc, Doktoranduszok Fóruma, A Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának szekciókiadványa, 2002. 309-313.
2. *A távollét intézménye a magyar állampolgársági jogban, különös tekintettel az első állampolgársági törvényre (1879:L. tc.).* Miskolc, Studia Iurisprudentiae Doctorandorum Miskolciensium II. 2002. 417-431.
3. *A köztörvényhatóság létrehozásának előzményei az 1870:XLII. tc. alapján Debrecen szabad királyi városban.* Collega, 2002. 64-68.
4. *Az állampolgárság elvesztése az 1879:L. tc. alapján.* Miskolc, Studia Iurisprudentiae Doctorandorum Miskolciensium II. 2003. 455-476.
5. *A dualista állampolgársági jog levéltári forrásai, különös tekintettel az 1879:L. tc. megalkotására.* Miskolc, Doktorandusz Fórum, 2003. 421-426.
6. *Első állampolgárság törvényünk (1879:L. tc.) elemzése, különös tekintettel a megszerzés és az elvesztés eseteire.* Könyv és Könyvtár, 2003. 267-293.
7. *The Framing of the First Hungarian Citizenship Law (Act 50 of 1879) and the Acquisition of Citizenship.* Hungarian Studies, 2004. vol. 18. 127-153.
8. *Barabási Kun József.* In: P. Szabó Béla-Madai Sándor (szerk.): A Debreceni Tudományegyetem jogtanárai (1914-1949). Historia Iuridicae Facultatis II. Debrecen, 2004. 37-63.
9. *A honosítás jogintézménye, különös tekintettel az Amerikai Egyesült Államok és az Osztrák-Magyar Monarchia által kötött 1870-es államszerződésre.* Jogtörténeti Szemle, 2004. 3. sz. 54-57.
10. *The Most Important Regulations of the Citizenship Law in the Late 18th and the 19th Centuries in France.* Miskolc, Studia Iurisprudentiae Doctorandorum Miskolciensium, 2005. VI/2. 353-370.
11. *Az állampolgárság megszerzése a magyar és az amerikai alkotmányjogban a 19. században.* In: Kajtár István-Béli Gábor-Szekeres Róbert (szerk.): Jogtörténeti tanulmányok VIII. Pécs, 2005. 551-568.
12. *A főispáni tisztség bevezetése Debrecen és Szeged szabad királyi városokban a köztörvényhatósági törvény alapján.* In: Mezey Barna-Révész T. Mihály (szerk.): Ünnepi tanulmányok Máthé Gábor 65. születésnapja tiszteletére. Budapest, 2006. 606-624.
13. *A köztörvényhatósági törvény (1870:XLII. tc.) bevezetése Debrecen és Szeged szabad királyi városokban (1870-1872).* PhD értekezés. Kézirat, Debreceni Egyetem, Debrecen, 2007. 1-221.

14. *Az Osztrák Magyar Monarchia középcímere.* Jogtörténeti Szemle, 2007. Különszám, 88-97.
15. *A közigazgatási reform és a helyi politika viszonya Debrecenben és Szegeden (1870-1872).* Debreceni Szemle, 2007. 4. sz. 465-475.
16. *A köztörvényhatósági törvény (1870:XLII. tc.) létrejötte.* Debreceni Jogi Műhely, 2007. IV. évf. 4. sz. (http://www.law.klte.hu/jogimuhely/01_hun_index.htm9)
17. *Az állampolgárság fogalmának kialakulása a magyar közjogban.* Acta Universitatis Szegediensis, Acta Juridica et Politica Tom, LXXI. Fasc. 16. 2008. 491-517.
18. *The Dismissal and the Hungarian Citizenship in Accordance with Act 50 of 1879.* Temesvár (Timisoara), International Conference of PhD Students and Legal Experts, Conference Paper, (megjelenésre elfogadott, 2009.)
19. *The Public Law and the Private Law Nature of Citizenship.* Temesvár (Timisoara), International Conference of PhD Students and Legal Experts, Conference Paper, (megjelenésre elfogadott, 2009.)